

La càrrega o Barcelona 1902

FONT: Ramon Casas, 1899 (Museu de la Garrotxa, Olot).

a) Descriu el tipus de font i digueu de què tracta. (0'75 punts)

Cal que l'alumnat identifiqui la font com una pintura o un quadre (0'25 punts) anomenat "La càrrega" o "Barcelona 1902", obra del pintor Ramón Casas, del 1899 (0'50 punts).

b) Digueu quin és el context històric de la font. (0'75 punts)

Cal que l'alumnat situï la font durant el període de la Restauració, l'any després del denominat "Desastre" de 1898, l'any que a Barcelona es donar el Tancament de Caixes. (0'75 punts)

c) Descriu el contingut de la font. (1 punt) Cal que l'alumnat expliqui tant l'escena principal –la càrrega de la Guàrdia Civil contra una manifestació o concentració d'obriers amb un d'aquests a terra en primer pla i un altre al fons– com el rerefons urbà i industrial barceloní, amb una fàbrica però també amb esglésies. (1 punt)

A1 Expliqueu la crisi del sistema de la Restauració des del punt de vista polític des de 1898 fins a l'adveniment de la Dictadura de Primo de Rivera, sense explicar aquesta última. [2,5 punts]

A1) Cal que l'alumnat expliqui les conseqüències del "Desastre de 1898"; els intents de regeneracionisme polític de Silvela, Maura i Canalejas; la crisi dels partits dinàstics; i el republicanisme (1,25 punts); el Marroc i el problema militar; el catalanisme i la Mancomunitat; la Primera Guerra Mundial i Espanya; i la inestabilitat política fins el 1923. (1,25 punts)

A2) Expliqueu la crisi del sistema de la Restauració, a partir de 1898 i fins al 1909, fent esment al regeneracionisme, al republicanisme, la Solidaritat Catalana i la Setmana Tràgica. [2,5 punts]

A2) Cal que l'alumnat expliqui l'impacte de la pèrdua de les colònies de 1898 sobre la política i la societat espanyoles; el regeneracionisme que buscà "regenerar" el país atenent a l'educació i al foment de la riquesa, els polítics que l'adoptaren i llurs actuacions; l'evolució del republicanisme catalanista, d'una banda, i el d'Alejandro Lerroux i el Partido Republicano Radical, de l'altra (1,25 punts); els fets de 1905, la Solidaritat Catalana, el problema del Marroc i la Setmana Tràgica de 1909 (1,25 punts)

A3) Expliqueu la Guerra de Cuba i la pèrdua de les colònies del 1898, per què es van produir i quines conseqüències van tenir. Feu referència al regeneracionisme, expliqueu en què va consistir i esmenteu-ne DOS representants fins al 1912 i les polítiques que portaren a terme. [2,5 punts]

A3) Cal que l'alumnat expliqui com va esclatar la guerra, el seu desenvolupament i final amb la Pau de París; cal igualment explicar les seves causes econòmiques i polítiques, com les reivindicacions cubanes, l'Arancel de 1891 i la seva importància, i la figura de José Martí i dels líders independentistes des del 1895 [1,25 punts]; cal igualment que expliqui les conseqüències que "el Desastre" tingué a Espanya, què foren els intents regeneracionistes i dues de les figures senyeres de l regeneracionisme, com Silvela, Maura o Canalejas, explicant llur acció política.[1,25 punts]

La neutralitat espanyola en la Primera Guerra Mundial

Decreto

Ministerio de Estado

Ordenando a los súbditos españoles la más estricta neutralidad en el actual conflicto europeo.

Declarada, por desgracia, la guerra entre Alemania, de un lado, y Rusia, Francia y el Reino Unido de la Gran Bretaña e Irlanda, sucesivamente, de otro, y existiendo el estado de guerra en Austria-Hungría y Bélgica, el Gobierno de S. M. [Su Majestad] se cree en el deber de ordenar la más estricta neutralidad a los súbditos españoles, con arreglo a las leyes vigentes y a los principios de Derecho público internacional.

En su consecuencia, hace saber que los españoles residentes en España o en el extranjero que ejercieran cualquier acto hostil que pueda considerarse contrario a la más perfecta neutralidad, perderán el derecho a la protección del Gobierno de S. M. y sufrirán las consecuencias de las medidas que adopten los beligerantes, sin perjuicio de las penas en que incurrieran con arreglo a las leyes de España.

Serán igualmente castigados, conforme al artículo 159 del Código Penal, los Agentes nacionales o extranjeros que [...] [realicen o promuevan] en territorio español el reclutamiento de soldados para cualquiera de los Ejércitos o escuadras beligerantes.

Firmado: S. M. el Rey Alfonso XIII y S. M. la Reina Doña Victoria Eugenia.

FONT: *Gaceta de Madrid* (nom antic del *Boletín Oficial del Estado*), núm. 219, 7 d'agost de 1914, p. 306.

a) Descriuiu el tipus de font i digueu de què tracta. (0'75 punts).

Cal que l'alumnat identifiqui la font com una de tipus primari (contemporània dels fets) (0'25 punts) consistent en un text públic de caràcter jurídic-polític, el decret de 7 d'agost de 1914 pel qual els reis ordenen la neutralitat d'Espanya en la guerra que acaba d'esclatar a Europa. (0'50 punts).

b) Digueu quin és el context històric de les dades que proporciona la font. (0'75 punts)

Cal que l'alumnat situï el text durant la Restauració i en el regnat d'Alfons XIII. (0'75 punts)

c) Comenteu les DUES instruccions o advertiments que conté la font. (1 punt)

L'alumnat hauria de comentar els dos advertiments o instruccions contingudes en la font i referides a la no participació d'espanyols de cap manera en cap acte relacionat amb la contesa i al reclutament, en aquest cas també part d'estrangers, a territori espanyol de combatents per aquella mateixa. (1 punt)

A4) Expliqueu la crisi del 1917 i, en general, l'etapa que va transcórrer entre aquell any i l'inici de la dictadura de Primo de Rivera, sense explicar aquesta última.[2,5 punts]

A4) Cal que l'alumnat expliqui què van ser la crisi de 1917, la Gran Guerra i la postguerra, amb els seus efectes econòmics i socials, el creixement de la CNT, la vaga de La Canadencia, la lluita patronal, el pistolerisme i els Sindicats Lliures (1,50 punts); igualment, cal que expliqui el creixent problema plantejat al Marroc i el Desastre d'Annual. Finalment, a les causes que portaren a l'adveniment de la Dictadura. (1 punt)

A5) Expliqueu les causes de l'adveniment de la dictadura de Primo de Rivera, les polítiques repressives que va aplicar, l'obra de govern i les causes del final d'aquest règim polític. (2'50 punts)

A5) L'alumnat hauria d'explicar les causes de l'adveniment de la Dictadura, fent referència a la situació del 1923, amb l'Expedient Picasso i el problema del Marroc (o al problema del Marroc simplement), amb l'agitació social i la catalanista com rerefons. A les polítiques que aplicà envers el Protectorat, amb el desembarcament d'Alhucemas (1,25 punts); la supressió de la Mancomunitat i la política envers el català; la repressió política i sindical; a la Unión Patriótica; al Directori Civil; al dirigisme econòmic i política d'obres. Cal també que faci referència al desgast del dictador per l'oposició rebuda d'intel·lectuals, republicans, anarcosindicalistes, catalanistes radicals; i terroristes; per la manca de suport d'una part de l'Exèrcit i finalment del rei Alfons XIII (1,25 punts).

La dictadura de Primo de Rivera

En la figura de Miguel Primo de Rivera, fill de coronel retirat, terratinent, s'observen trets provinents de la societat provinciana on es va educar —Jerez de la Frontera—: conformisme social, afirmació de masculinitat, enlluernament per la vida «alegre» de les grans ciutats (vodevil, balls i festes) i pel tracte amb l'«alta societat», o sigui, els trets del «senyoret» andalús. A aquests, s'hi afegeixen altres valors rebuts tant de l'ambient familiar com de l'Acadèmia Militar [...]. De tot això no queda sinó una referència constant però irreflexiva a valors tòpics: honor, valor, pàtria, família, religió, etc.

Mancat de cultura intel·lectual o artística, però de caràcter obert i amb una indubtable curiositat per les persones i, a través d'elles, per les idees que representen, Primo de Rivera sembla molt receptiu —encara que ho sigui d'una manera superficial i transitòria— a les opinions de qui s'ha guanyat la seva amistat. Amb el risc evident d'adoptar una marxa zigzaguejant en rectificar els passos en fals que l'entusiasme l'impulsa a fer. D'aquí que, en molts aspectes, aparegui la contradicció entre una política fonamentalment conservadora i unes quantes proposicions noves [...].

FONT: Manuel TUÑÓN DE LARA *et al.* *Historia de España*. Vol. IX: *La crisis del Estado: dictadura, república, guerra (1923-1939)*. Barcelona: Labor, 1981, p. 44-45. [Text traduït]

a) Descriuiu el tipus de font i digueu de què tracta. (0'75 punts)

Cal que l'alumnat identifiqui la font com secundària (no contemporània dels fets) (0'25 punts), com un text historiogràfic, o històric, o acadèmic, de Manuel Tuñón de Lara i altres on es fa una anàlisi de la personalitat del general Miguel Primo de Rivera (0'50 punts).

b) Digueu quin és el context històric de les dades que proporciona la font. (0'75 punts)

Cal que l'alumnat situï històricament el tema de la font com referent a l'època de la Dictadura del general Primo de Rivera, iniciada el 1923 i acabada el 1930 (0'75 punts).

c) Expliqueu TRES de les característiques del personatge al qual es refereix la font. (1 punt)

Cal que l'alumnat faci esment a tres de les característiques que apareixen en el text, que són: provinença de la classe terratinent andalusa, conformisme social, provincianisme, masclisme, fascinació per la vida "alegre" de la gran ciutat i per la relació amb classes altes, "senyoritisme", mentalitat militar, defensa de valors tòpics com honor, valor, pàtria, família o

religió, entre d'altres, manca de cultura intel·lectual o artística, caràcter obert i influenciable pels amics, o capacitat per ser alhora conservador i relativament innovador, explicant-les mínimament. (1 punt)

A6) Valoreu l'impacte de la Primera Guerra Mundial a Espanya, així com el període 1918-1923, i esmenteu-ne els aspectes polítics, econòmics i de conflictivitat social més destacats.

A6) L'alumnat hauria d'explicar l'impacte de la Primera Guerra Mundial a Espanya, a nivell econòmic i social, la crisi política i social de 1917, el malestar obrer pels efectes sobre les condicions de vida de la guerra, el malestar de l'Exèrcit i Juntas de Defensa; l'Assemblea de Parlamentaris catalans i espanyols de Barcelona i la vaga general obrera i repressió subsegüent (1,25 punts); la crisi i l'evolució política –amb el govern de concentració incloent la Lliga- i sindical posterior al final de la guerra fins al 1923, fent esment a la conflictivitat, a la vaga de La Canadenca, al pistolerisme, a la lluita patronal i els Sindicats Lliures i als atemptats de la CNT. (1'25 punts)